

PUNČKA, NAJSTAREJŠA IGRAČKA

Ve, deklice, imate danes mnogo najraznovrstnejših igračk. Ljudje so izumili mnogo čudovitih stvari, da se lahko zabavate z njimi. To so razne knjige s slikami v barvah, slikanice z risbami, ki jih je treba poslikati, steklene bisere, katere nanizate na vrvco in si tako same izdelate različne zapestnice in ovratnice, nadalje majhno kuhinjsko posodo, v kateri kuhate kosilo za punčko, drobčkano leseno pohištvo itd. Toda če bi vas kdo vprašal, da li ljubite svoje igračke v enaki meri, ali pa imate morda katero izmed njih bolj rade, bi gotovo vsaka izmed vas odgovorila, da ji je ena igračka od ostalih vendar ljubša in ta je — punčka.

S punčko se vsaka deklica najraje igra. Oblači jo, devlje jo spat, pokriva jo, da je ne zebe, toda postavi jo tudi v kot, kadar ni pridna. Če bi se na njo še tako jezila, pa bi ji vendar kmalu vse odpustila, saj ji je vendar najnežnejša in najmilejša igračka.

Deklice brez igračke — punčke si sploh misliti ne moremo. Verjetno je, da se je pojavila prva punčka na svetu takoj takrat, ko se je prva deklica začela igrati. Že v pradavnih časih, ko so naši predniki živeli v skalnatih špiljah in se oblačili v živalske kože, so si gotovo male deklice delale punčke iz vseh mogočih stvari same in se igrale z njimi. Če ravno te lutke niso mogle biti lepe, so jih imele deklice vseeno rade in ve boste tudi razumele zakaj.

Mnoge od vas imajo punčko napravljeno iz deščice in nekaj ostankov pisanega blaga in vem, da je ne bi zamenjale z veliko punčko iz porcelana z dolgimi laski.

Prve lutke, prijateljice in tovarišice deklet, iz starih pradavnih časov, nam niso ohranjene. Bile so iz preveč slabe tvarine, tako da so razpadle in danes niti ne vemo, kakšne so bile.

Zato pa vemo prav točno, kakšna je bila punčka v starem Egiptu. Ko so izkopavali grob nekega egipčanskega dostojanstvenika, so našli v njem leseno punčko, ki jo smatrajo danes za najstarejšo punčko in igračko na svetu. Je sicer zelo okorno izrezljana, ima pa še noge, ki jih lahko v kolenu poljubno premikamo. Hranijo jo danes v velikem pariškem muzeju Louvreu, kjer je dobila častno mesto med lutkami vseh časov in vseh narodnosti.

Ne samo Egipčani, tudi drugi stari narodi so izdelovali punčke za svoje otroke. Grki in Rimljani so rezljali iz lesa zelo mične punčke s premakljivimi ročicami in nogami. V izkopninah mesta Pompeji, ki ga je zasula l. 79. po Kristusu lava iz ognjenika Vezuva, so našli celo lutke iz ilovice.

Od grške in rimske dobe dalje pa do preteklega stoletja so izdelovali vse punčke iz lesa ali iz ilovice. Razlikovale so se le v tem, da je bila vsaka lutka oblečena v obleko, kakršna je bila takrat v navadi. Te punčke so povečini mogle gibati roke in noge, niso pa še mogle proizvajati kakega glasu.

Pred 110. leti (letnica 1823. je zabeležena z zlatimi črkami v zgodovini lutke) je pa pariški mehanik Metzel iznašel majhno pripravo, s pomočjo katere je punčka lahko rekla »mama«, če ste ji dvignili desno roko, in »tata«, če ste napravili isto z njeno levico. Punčka je izpregovorila; toda kmalu je tudi hodila, ker so iznašli majhen strožek, ki ji je premikal noge, če ste jo držali pokoncu, zaprla je pa tudi oči, če ste jo položili k počitku.

Danes izdelujejo punčke iz porcelana, celuloida, iz blaga in iz kavčuka. Lutke so pa tudi še danes iz lesa in iz koščkov blaga, slične so onim, s katerimi so se igrale deklice toliko stoletij pred Kristusovim rojstvom. To so skromne lutke, katere ste tudi ve napravile same, jim zarisale oči, nos in usta s svinčnikom in jim nalepile ali prišile laske iz volne ali sukanca. To so vaše najlepše lutke, ker so vam najboljše, najzvestejše in najposlušnejše tovarišice.